

מלחמה, אזרחים: הדרוזים בגולן בוחרים צד?

17.09.2017 14:01 ישראל היום

לאחרונה גוברים הפרסומים המבשרים לכאורה את תחילת הסוף של מלחמת האזרחים בסוריה. מזכ"ל חיזבאללה, חסן נסראללה, הכריז רק בשבוע האחרון כי משטר אסד ניצח במלחמה; המשטר הצהיר כי הוא השיב את שליטתו על 85 אחוזים משטחי המדינה; ונרשמת התערבות בינלאומית להסדר הפסקת אש בדרום סוריה.

כל אלה הם רק חלק מהניצנים המעידים לכאורה כי זהו אכן המצב. רבות נשאל כיצד ישפיע סיום המלחמה על ביטחון ישראל, אולם בסדרת כתבות שנפרסם כאן החל מהיום, נבדוק כיצד הוא ישפיע גם במישורים החברתיים-אזרחיים.

את התחנה הראשונה במסע בחרנו למקם בארבעת הכפרים הדרוזיים בצפון רמת הגולן - מג'דל שמס, מסעדה, בוקעתא ועין קיניה. מאז כבשה ישראל את הגולן הפגינו תושביה הדרוזים נאמנות לסוריה, שאותה מרביתם רואים עד היום כמולדתם. עם החוק לסיפוח הגולן לשטחה הריבוני של ישראל ב-1981, הכריזו אנשי הדת בכפרים על חרם דתי וחברתי על המעטים שנענו להצעת מדינת ישראל והתאזרחו. ב-30 השנים שחלפו מאז התאזרחו בכל שנה תושבים בודדים, אולם ככל שמלחמת האזרחים בסוריה התארכה, כך זינק מספר התושבים בכפרים שביקשו וקיבלו אזרחות ישראלית.

במקביל הסירו השייח'ים בכפרים באופן חלקי את החרם ההיסטורי שהושת על משפחותיהם של המתאזרחים הוותיקים. השיא נרשם ב-2016: 183 דרוזים תושבי הרמה התאזרחו. אולם פניית "ישראל היום" למרשם האוכלוסין של משרד הפנים חושפת כי לראשונה מ-2012 (שנה אחרי פרוץ המלחמה) נרשמה ירידה במספר הדרוזים מהרמה שהתאזרחו בשנה האחרונה (2017), וכי הוא עומד, נכון להיום, על 69 מתאזרחים.

בלבול בזהות

"הייתי קושר את זה מיידית למגמות המשתנות בסוריה", הסביר ד"ר יוסרי חייזראן מירכא, מומחה לסוריה וללבנון, החוקר גם את החברה הדרוזית בישראל, "אני חושב שהשיא במספר המתאזרחים נרשם ב-2016, כי עד ספטמבר 2015 משטר אסד נחל תבוסה אחר תבוסה. בשנה הזאת אסד איבד את מחוז אידליב. אחרי שמחוז א-רקה נפל לידי דאעש, הוא איבד את השליטה על אחרוני המעברים הטריטוריאליים שלו, כשהמקום היחיד שבו הגבול הסורי נשלט על ידי המדינה היה בגבול עם לבנון - וגם זה לא בזכות המשטר, אלא בזכות בעלי בריתו. היה נדמה שהמשטר כבר בדרך לקריסה, אבל ההתערבות הרוסית שינתה את מאזן הכוחות לטובת אסד. נפילת חאלב בחזרה לידי בדצמבר 2016 היא נקודת המפנה, ומאז הוא רושם לעצמו הישגים ומרחיב את היריעה שעליה הוא משתלט בחזרה."

רבים מהדרוזים בגולן אומרים כי האדמה החרוכה שהותירה המלחמה סימנה את שברו של החלום לחזור ולהיות תחת שלטון מולדתם הסורית.

ד"ר טייסיר מרעי, פעיל חברתי המתגורר במג'דל שמס, אומר כי מלחמת האזרחים בסוריה אמנם השפיעה על התנדדות בהתאזרחות התושבים; אולם היא לא מעידה בהכרח על תמיכה בישראל. "אנשים לדעתי לא תופסים את זה כאקט פוליטי, אלא כאקט קיומי שמקל על החיים שלהם. דרכון, למשל, אפשר להוציא רק כשיש לך אזרחות", אמר ד"ר מרעי, "רוב המתאזרחים הם צעירים שרוצים איכות חיים ואני יכול להבין את זה, אף שאני לא מצדיק. נכון שבקרוב הדור הצעיר יש קצת בלבול בקשר לזהות, והם שואלים את עצמם אם הם רוצים להמשיך להיות סורים. ולמרות הכל, זה לא אומר שמי שמחזיק באזרחות ישראלית הופך לציוני."

ד"ר יוסרי חייזראן מסביר כי המלחמה בסוריה חיזקה בעיקר את השיח האזרחי לא רק בקרב הדרוזים בגולן, אלא גם בקרב ערביי ישראל. "זאת הפנמת המציאות, יותר מאשר הפנמת הציונות", הוא מסכם, "האזרח הערבי רוצה כעת לבנות את מערכת היחסים בינו לבין המדינה על יסודות חדשים, ובעיקר על היסודות האזרחיים. תפקיד המדינה הוא להפנים את זה."

<https://www.israelhayom.co.il/article/504689>